

ЕТНОЦЕНТРИЗЪМ: РОЛЯ В КРОС-КУЛТУРАЛНАТА ПСИХИАТРИЯ

Васил Котетаров*, Асен Бешков**, Валентин Акабалиев**

*Клиника по психиатрия, УМБАЛ „Св.Георги“, Пловдив, България

**Катедра по психиатрия и медицинска психология,
Медицински факултет, Медицински университет – Пловдив, България

Резюме: Разгледано е явлението етноцентризъм: какво представлява, неговите корени и факторите, свързани с него – еволюционнобиологични, психологични и личностови, социални и културални. Обръща се внимание на значими изследвания на етноцентризма, както и възможните начини за редуциране на изразеността и разпространението му и ограничаване на влиянието му. За да успеем в създаването и подобряването на междугруповите връзки, е необходимо да разберем етноцентризма – неговите характеристики, причините за съществуването му и дали и как може да бъде ограничен. Акцентирайки на връзките на етноцентризма със социалната, еволюционната и крос-културалната психология и психиатрия, загатваме значението му в контекста на психиатричната теория и практика.

Ключови думи: етнос, етноцентризъм, култура, крос-културална психиатрия, видове етноцентризъм, социобиологични обяснения, етноцентрични личности, религия и етноцентризъм, образование и етноцентризъм, ограничаване на етноцентризма, крос-културална чувствителност

ETHNOCENTRISM: ITS ROLE IN CROSS-CULTURAL PSYCHIATRY

Abstract: The phenomenon of ethnocentrism is presented: what is ethnocentrism, which are its roots and the factors, related to ethnocentrism – evolutionary biological, psychological and personal, social and cultural. Attention is turned towards significant research on ethnocentrism, as well as to the possible pathways to reducing its extent and distribution and restricting its influence. In order to create and improve inter-group connections, we need to understand ethnocentrism – its characteristics, the reasons for its existence and whether and how ethnocentrism could be reduced. By paying attention to the relationship between ethnocentrism and social, evolutionary and cross-cultural psychology and psychiatry we suggest its importance in the context of psychiatric theory and practice.

Keywords: ethnicity, ethnocentrism, culture, cross-cultural psychiatry, types of ethnocentrism, sociobiological explanations, ethnocentric personalities, religion and ethnocentrism, education and ethnocentrism, reduction of ethnocentrism, cross-cultural sensitivity

Въведение

През 1977 г. Kleinman провъзгласява началото на „нова крос-културална психиатрия“, интердисциплинарен подход, интегриращ антропологични методи и концептуализации с традиционните психиатрични подходи [39]. Перспективата, изразена от Kleinman и др. през 70-те години [25, 38], отразява важна посока за изучаването на културата и психопатологията – да бъде разбран социалният свят в рамките на психичното боледуване. Успоредно протичащите изследвания в областта на крос-културалната психология също идентифицират начини, по които културата оформя

дистреса и болестта [43, 24]. Най-общо културалната психиатрия изучава влиянието на културата върху психичните заболявания и връзката култура – психични заболявания; свързани с културата синдроми, обяснителни модели, идиоми на дистрес; крос-културалната психиатрия изучава и разглежда различията сред културите по отношение дефинициите, нагласите спрямо психичното здраве, болестта и лечението – предпочитани методи, търсене на помощ. Културата може да допринесе за индоктриниране на членовете ѝ с определени чувства, нагласи, ценности, вярвания, убеждения, предразсъдъци: религиозно индоктриниране, политическо индоктриниране при някои тоталитарни режими. Етносът представлява група от хора с общи, относително стабилни културални и психични особености, вкл. и езика, общо историческо минало, произход; тези хора населяват обща територия и имат съзнание за своето единство и отлики от други подобни групи. Етносът представлява културно-историческа категория, характерните черти на която се определят от социалните фактори. Настоящият текст разглежда явлението етноцентризъм поради поне няколко връзки между него и крос-културалната психология и психиатрия. Етносът и етноцентризмът касаят пряко социалната и еволюционната психология и психиатрия чрез връзката им с груповостта („трайбализма“) и противопоставянето между „вътрешни“ и „външни“ групи (in- vs out-groups). Собствената група/етнос е от изключително значение за оформянето на ядрото на културната идентичност на индивида – връзка с крос-културалната психология. Етноцентризмът допринася за изключителна свързаност със своята група, нейните ценности, убеждения, норми, очаквания, предразсъдъци, оттам и индиректно се свързва с обуславящи психопатологията влияния на културата. Предразсъдъците и дискриминацията, директно свързани с нивата на етноцентризъм, допринасят за психологични проблеми и адаптивни затруднения в процеса на акултурация сред малцинства, имигранти и бежанци – основен предмет на изследване на крос-културалната психиатрия. Етноцентризираната перспектива на клинициста е противоположна на културалната чувствителност и компетентност и може да му попречи да разбере различната гледна точка и разбиране на пациента от друг етнически, национален, расов произход и религиозна принадлежност за неговото боледуване, причините, които го обуславят, последиците и лечението. Тя би възпрепятствала прозирането на и за социалния свят на отсрещния и вътканите в него жизнени проблеми, както и осъществяването на терапевтична връзка, основана на доверие и сътрудничество. Етноцентризмът на помагачия, не на последно място, би бил практически несъответен, а и неработещ в неотклонно оформящата се атмосфера на мултикултурализъм. Това са само някои от аргументите за значението на явлението, съответно и неговото изследване, в контекста на психиатричната теория и практика.

Етноцентризъм: дефиниция; фактори, свързани с етноцентризма

Етноцентризмът вероятно е универсален феномен [42, 44] и за първи път се появява в литературата преди повече от век в съчиненията на W. G. Sumner [65]. Чарлс Дарвин (1874) отбелязва, че племената проявяват склонност да симпатизират повече на членовете на собствената си група, отколкото на другите [21]. Съвременни учени са изследвали етноцентризма в различни условия, включително и според религията [5] и отношението към имигрантите [4].

Етноцентризмът често обуславя изграждането на представи за межкултурални различия, водещи до межкултурален конфликт и формиране на негативни стереотипи [69].

Думата етноцентризъм е образувана от сливането на две други думи - „етно“ (етнически) и „центризъм“ [15]. Терминът показва склонността на хората да вярват, че етносът, към който принадлежат, е „център на всичко“. Хората с етноцентрична нагласа се отнасят с подозрение към представителите на други етноси [59] и поставят своя етнос в „центъра на света“ [8]. Хората искат да бъдат близо до такива като тях и често изпитват страх от „различните“ [64], нещо, в което, освен всичко друго, можем да търсим и корените на психиатричната стигма.

Във връзка с тази своя нагласа хората се делят на групи и подгрупи [65]. Членовете на групата приемат своите обичаи за стандарт, спрямо който съотнасят обичаите на всички останали. Те са склонни да гледат на себе си като на хора, превъзхождащи външните групи [33].

Традиционните възгледи на Sumner включват не само възвеличаване на собствената група, но и негативно отношение към „другите“ [65]. Колкото по-големи са различията между групите, толкова по-голяма е и вероятността техните представители да се отнасят с пренебрежение към чуждите [7]. Sumner (1906) проучва предимно единни, хомогенни групи, които ясно се отличават от външните групи. Обединяването срещу другите групи е необходимо за оцеляването. Когато групите водят конкурентна борба, индивидите ценят живота на членовете на своята група повече от живота на членовете на чуждата група [65].

В САЩ съществуват съвместно различни култури. Една расова или етническа подгрупа е основна (вътрешна) група, а останалите групи, въпреки че живеят на територията на САЩ, са външни [61]. Положителните чувства към основната (вътрешната) група и отрицателните чувства към външните групи са в реципрочна връзка помежду си [12]. Представителите на мнозинството имат позитивно отношение към собствената си, вътрешна група, но проявено в различна степен и понякога без връзка с тяхното отношение към външните групи [12, 13], т.е. можем да чувстваме симпатия към членовете на нашата (вътрешна) група, без да изпитваме пренебрежение или враждебност към външните групи, което се доказва и от изследване, проведено сред индийци и пакистанци [37]. Благосклонното отношение към собствената (вътрешна) група е по-силно от неодобрението им спрямо външната група.

Сред австралийски студенти е направено проучване за трите форми на групов центризм – етноцентризм, фундаментализъм и антропоцентризм [8]. Студентите, които изразяват силно предпочитание към своята група, проявяват склонност да фаворизират хората и да показват пренебрежение към другите видове. Съществува корелация между предразсъдъците спрямо животните и предразсъдъците спрямо хората от външните (малцинствените) групи. Въпреки това, етноцентризмът, подобно на другите групови форми на центризм, корелира с отрицателните чувства към конкретни външни групи, но не и към външните групи като цяло. В едно проучване с голяма извадка се установява, че сред някои групи вътрешногруповите пристрастия са по-чести (без да се взема предвид неодобрителното отношение към външната група) [61]. Разграничаването между класическата форма на етноцентризма (положително отношение към своята група и враждебност към външната група) и по-често срещаното предпочитание на основната (вътрешната) група има методологическо значение [61]. Предубеждението към чуждите може би е разделителна линия между крайностите на класическия етноцентризм и отсъствието на етноцентризм.

Склонността към етноцентризм е универсална [42, 54, 63]. Има много изследвания на връзката между етноцентризм и етнически малцинства [29, 34, 48, 60, 61]. Проучено е отношението на различни националности към емигрантите, както и склонността да се купуват стоки, произведени в собствената страна [20, 27, 35, 55, 70]. Етноцентризмът повлиява и възприятието за други култури и оценката на компетентността на индивида, принадлежащ към други култури [54].

Sumner (1906) прави списък на културални групи (включително лапландци, обитатели на Карибските острови, гренландци, евреи), измислили думи, обрисувачи собствените им групи като изключителни – „мъже“, „хора“, „народ“, „избрани“ – или думи, които по някакъв друг начин показват тяхното превъзходство [65]. Разбира се, самите изследователи също не са чужди на етноцентризма [32]. Етноцентрична пристрастност съществува не само в индивидуалните и междугруповите отношения, но и сред учените, които изучават психологическите явления в различните култури [7, 32]. Campbell предлага методология, предназначена да смекчи „замъгляващото“ влияние на етноцентризма на учените върху научните им изследвания [16].

Изглежда, че всеки от нас е етноцентричен или най-малкото податлив спрямо влиянието на етноцентризма. Когато контактуваме с другите, възприятията ни за тях преминават през нашите „културални филтри“ [44].

Изглежда, че етноцентризмът е „автоматичен“ – той е част от приобщаването на децата към културата – процес, при който те усвояват културата и нагласите на обществото, в което живеят [40, 41]. Става дума за усвояване, а не за вродени идеи. Други автори смятат, че етноцентризмът има еволюционни (социобиологични) корени. Възможно е биологично адаптивното предимство да се увеличава за етноцентричните племенни групи не само чрез агресията, но и чрез други свързани с етноцентризма поведенчески модели [71]. В този смисъл групите, които са добре адаптирани, са постигнали успех, разделяйки света на „наши“ и „чужди“. В хода на еволюцията хората развиват афинитет към онези, с които са биологично свързани.

Биологичната перспектива не означава, че околната среда (култура, религия, политически убеждения, др.) не оказва въздействие върху етноцентризма, но е естествено хората да предпочитат тези, с които са биологично свързани – първо най-близките роднини, след това по-далечните, после своя етнос и най-накрая други хора [67]. Има доказателства, че е вероятно една етнически хомогенна култура да проявява по-високи нива на етноцентризъм от тази, в която са смесени елементи от различни култури – сравнение между японски и американски студенти [53].

Субективното усещане за уязвимост спрямо болести може да породи негативно отношение към членовете на външната група [26]. При едно проучване е анализиран поведенческият модел при междугрупови отношения, когато хората имат усещането, че са застрашени от заболяване [50]. Това проучване установява, че бременните жени са били най-етноцентрични (и най-уязвими) през първия триместър от бременността. Доказано е нарастване на етноцентризма при индивиди с усещане за повишена уязвимост спрямо болест [49]. Тъй като общуването с членове на вътрешната група може да създаде по-малък риск от заболяване, отколкото контактите с външната група, индивидите могат да развият психологически подход и механизми за избягване, които ги предразполагат към етноцентрични поведенчески модели [26]. Съществуват доказателства за индивидуално предразположение към фаворизиране на собствената група [30]. Възможно е колективизмът, който поставя груповия интерес над интереса на отделната личност, да се е развил като адаптация към условия, при които външните групи създават риск от заболяване [28]. Някои изследователи са открили различия в мозъчната активност между индивиди с индивидуалистична нагласа и индивиди с колективистични възгледи [19, 72].

Изследвани са редица психосоциални фактори, свързани с етноцентризма: *нарцисизъм, религиозен фундаментализъм, основни черти на характера, нетърпимост към неопределеността и авторитаризъм*. Многобройни проучвания показват, че етноцентризмът може да отслабне с течение на времето, тъй като хората натрупват опит при общуването със своята и с външните групи, който може да промени мнението им за външните групи в положителна посока [62]. Етноцентризмът е свързан с характеристики, които бихме могли да обобщим с понятието *широта на възгледите*. Установена е положителна корелация между нарцисизма (егоцентризма) и етноцентризма – нарцисизмът може да предразположи хората към етноцентрични нагласи [9]. Установена е значителна корелация между религиозния фундаментализъм, етноцентризма и религиозния етноцентризъм [3]. С други думи, религиозните фундаменталисти са склонни и към етноцентризъм по отношение на други религии и социокултурални групи.

Участниците в изследването на религиозния фундаментализъм на Altemeyer (2003) идват от семейства, в които възпитанието от най-ранна възраст е било фокусирано върху религията [3]. Връзката между религията и етноцентризма е изследвана и в Индия. Направено е сравнение между юноши – индуци и мюсюлмани – от една страна, и атеисти – от друга. Религиозните индивиди от двете групи са значително по-склонни към предразсъдъци и етноцентризъм в сравнение с нерелиги-

озните участници в проучването [31]. Между етноцентризма и фундаменталистките религиозни възгледи съществува корелация [45].

В проучване за отношението на американски студенти към родени в чужбина и в САЩ преподаватели били оценени и личностовите черти на студентите чрез петфакторния модел за личността (* *Екстравертност* * *Невротизъм* * *Откритост* * *Отзивчивост* * *Съзнателност*) [22]. Изследователите открили етноцентрично предубеждение към преподавателите, родени в чужбина. Студентите, които получили висока оценка за *отзивчивост* и *съзнателност*, имали положително отношение към родените в чужбина преподаватели.

Връзката между етноцентризма и непоносимостта към неопределеност е проучвана от Block and Block (1951) [10]. В американски университет участниците, които показват непоносимост към неопределеност, са по-склонни към етноцентризъм от онези, които я понасят без проблеми. Хората, които не могат да търпят неопределеност, са с по-висок резултат при измерване на склонността към етноцентризъм [66]. Забелязана е значителна разлика между индивидите с висок резултат при измерване на склонността им към етноцентризъм и индивидите с малка склонност към етноцентризъм. Етноцентризмът при студентите, понасящи неопределеността, е по-слабо проявен, а студентите, неспособни да понасят неопределеността, са по-склонни към етноцентризъм [17].

Родителите играят роля за формирането на етноцентризъм у техните деца. Изследвани са характерните черти на родителите и методите им на възпитание. Thomas (1975) оценява авторитаризма на родителите в седем тихоокеански островни култури [68]. Той установил авторитарен родителски стил в три от групите (Таити, острови Кук и Самоа). Във всяка от тях авторитаризмът бил положително свързан с етноцентризма. Редица изследвания показват връзка между характеристиките на родителите и етноцентризма на техните деца [47].

Можем ли да смекчим или ограничим етноцентризма?

Межкултуралната психология се опитва не само да разбере етноцентричните ограничения на нашето културално научно познание, но се стреми и да открие начини за смекчаване на индивидуалния етноцентризъм [7]. Общуването с хора от други култури вероятно представлява предизвикателство към нашите етноцентрични представи и такъв контакт би могъл да редуцира етноцентризма [15].

Висшето образование може да намали етноцентризма [33]. Скалата за авторитарна личност [1] е използвана и за оценка на етноцентризма [57, 58]. Направено е проучване сред 755 американски студенти, а на 505 от тях е направен повторен тест две години по-късно. След двете години в университета етноцентризмът на участващите в проучването студенти бил значително смекчен. Останалите 250 участници, прекъснали следването си, не показали съществени промени в етноцентричните си нагласи. При това проучване била констатирана значителна разлика между двата пола – мъжете показали по-високи нива на етноцентризъм от жените [33, 36].

Plant използва Скала за общ етноцентризъм (1958) [57], Adorno et al. (1950) [1]– Въпросник за общественото мнение: студентите – мъже и жени, показали значително по-ниски нива на етноцентризъм след 4-годишно обучение в колеж. Нивата на етноцентризъм при мъжете били по-високи от тези при жените и при първоначалното, и при повторното тестване. Анализът на резултатите показал, че етноцентризмът на жените намалял значително повече от този на мъжете [57].

При мащабно проучване в Нидерландия е установена отрицателна корелация между етноцентризъм и образователно равнище, но ролята на образованието само по себе си не е изяснена. (Професията и когнитивните способности корелират с образованието и може да са фактори, които водят до намаляване на етноцентризма) [46].

В САЩ е използвана Скала за етноцентризъм от Neuliep & McCroskey, 1997 [52]. Neuliep, 2002, използва Скала за генерализиран етноцентризъм [51]. Проучванията били проведени в началото и след завършването на съответните курсове. Установено е значително смекчаване на етноцентризма при студенти, изучаващи крос-културална психология (които са намалили нивата си на етноцентризъм и при двата теста). Студентите, изучаващи „Въведение в психологията“, не променили съществено своите етноцентрични нагласи. Изучаването на крос-културална психология може да помогне за преодоляване на етноцентризма [56].

Borden (2007) използва Скала за генерализиран етноцентризъм за тестване на студентите в началото и в края на курса, за да провери „хипотезата за социалните контакти“ – идеята, че междугруповият контакт може да намали напрежението между тях [2, 11]. Резултатите показват значително намаляване на етноцентризма сред студентите, участвали в курса за социално подпомагане – участието в подобни съвместни дейности може да смекчи етноцентризма.

Хипотезата за влиянието на социалните контакти често влиза в противоречие с опита. Тази хипотеза вероятно работи при условие, че действат и някои допълнителни фактори (социална и институционална подкрепа, потенциал за смислени взаимоотношения, равен статус между групите и междугрупово сътрудничество) [14].

Изследвана е ролята на мултикултурализма и на *чувствителността при междукултуралната комуникация* като фактори за прогнозиране на етноцентризма [23]. Използвана е Скалата за междукултурална чувствителност [18], Скала за мултикултурална идеология [6] и Скалата за генерализиран етноцентризъм [51]. Установява се значителна корелация между резултатите от Скалата за междукултурална чувствителност, Скалата за мултикултурална идеология и Скалата за генерализиран етноцентризъм. Увеличаването на чувствителността при междукултуралната комуникация и положителното отношение към мултикултурализма (прилагани на практика, например, в областта на образованието и при индивидуалното общуване на хора от различни култури) би могло да смекчи етноцентризма [23]. Тези корелации обаче не показват посоката на причинно-следствената връзка между измерените параметри. Възможно е по-етноцентричните индивиди да проявяват по-малка чувствителност при междукултуралната комуникация и да не проявяват склонност към мултикултурализъм. Възможно е и да има друга причина за получените резултати.

Заклучение

Етноцентризмът може да допринесе за оцеляването на групите, но въпреки това има много доказателства за препятствията, които той поставя пред комуникацията на междуличностово и межкултурално ниво. Въпреки че опитът в общуването с културални групи може да подпомогне преодоляването му, трябва да бъдем скептични към твърденията, че само благодарение на този опит ще постигнем тази цел.

В проучванията липсва научна (методологична и аналитична) строгост, необходима за доказване на причинно-следствените връзки. Междугруповото общуване, например, изисква допълнителна подкрепа и значими взаимоотношения, за да се въздейства ефикасно върху предразсъдъците спрямо външните групи.

Значимостта на етноцентризма като явление, възпрепятстващо межкултуралния интерес, чувствителност и компетентност на психиатъра и психолога, предполага необходимостта от неговото изследване и осъзнаване, съответно и интегрирането му като предмет на психиатрично-психологичното познание и практика.

Библиография

1. Adorno, T., Frenkel-Brunswick, E., Levinson, D., & Sanford, N. (1950). *The authoritarian personality*. New York, NY: Harper.
2. Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Reading, MA: Addison-Wesley.
3. Altemeyer, B. (2003). Why do religious fundamentalists tend to be prejudiced? *International Journal for the Psychology of Religion*, 13, 17-28
4. Banks, A. J. (2016). Are group cues necessary? How anger makes ethnocentrism among whites a stronger predictor of racial and immigration policy opinions. *Political Behavior*, 38, 635-657.
5. Banyasz, A. M., Tokar, D. M., & Kaut, K. P. (2014). Predicting religious ethnocentrism: Evidence for a partial mediation model. *Psychology of Religion and Spirituality*, 8, 25-34.
6. Berry, J. W., & Kalin, R. (1995). Multicultural and ethnic attitudes in Canada: An overview of the 1991 national survey. *Canadian Journal of Behavioral Science*, 27, 301-320.
7. Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Segall, M. H., & Dasen, P. R. (2002). *Cross cultural psychology: Research and applications* (2nd ed.). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
8. Bizumic, B., & Duckitt, J. (2007). Varieties of group self-centeredness and dislike of the specific other. *Basic and Applied Social Psychology*, 29, 195-202.
9. Bizumic, B., & Duckitt, J. (2008). "My group is not worthy of me": Narcissism and ethnocentrism. *Political Psychology*, 29, 437-453.
10. Block, J., & Block, J. (1951). An investigation of the relationship between intolerance of ambiguity and ethnocentrism. *Journal of Personality*, 19, 303-311.
11. Borden, A. W. (2007). The impact of service-learning on ethnocentrism in an intercultural communication course. *The Journal of Experimental Education*, 30, 171-183.
12. Brewer, M. B. (1999). The psychology of prejudice: Ingroup love or outgroup hate? *Journal of Social Issues*, 55, 429-444.
13. Brewer, M. B. (2007). The importance of being we: Human nature and intergroup relations. *American Psychologist*, 62, 728-738.
14. Brewer, M. B., & Brown, R. J. (1998). Intergroup relations. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske, & G. Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology* (4th ed., Vol. 2) (pp. 554-594). Boston, MA: McGraw-Hill.
15. Brislin, R. (2000). *Understanding culture's influence on behavior* (2nd ed.). Fort Worth, TX: Harcourt.
16. Campbell, D. T. (1970). Natural selection as an epistemological model. In R. Naroll, & R. Cohen (Eds.), *A handbook of method in cultural anthropology* (pp. 51-85). New York, NY: Natural History Press.
17. Cargile, A. C. (2013). Mitigating inter- and intra-group ethnocentrism: Comparing the effects of culture knowledge, exposure, and uncertainty intolerance. *International Journal of Intercultural Relations*, 37, 345-353.
18. Chen, G.-M., & Starosta, W. J. (2000). The development and validation of the international communication sensitivity scale. *Human Communication*, 3, 2-14.

19. Chiao, J. Y., Harada, T., Komeda, H., Li, Z., Mano, Y., Saito, D., ... Iidaka, T. (2010). Dynamic cultural influences on neural representations of the self. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 22, 1-11.
20. Chrysoschoydis, G., Krystallis, A., & Perreas, P. (2007). Ethnocentric beliefs and country-of- origin (COO) effect: Impact of country, product and product attributes on Greek consumers' evaluation of food products. *European Journal of Marketing*, 41, 11-12.
21. Darwin, C. (1874). *The descent of man and selection in relation to sex* (2nd ed.). New York, NY: A. L. Burt Co.
22. de Oliveira, E. A., Braun, J. L., Carlson, T. L., & de Oliveira, S. G. (2009). Students' attitudes toward foreign-born and domestic instructors. *Journal of Diversity in Higher Education*, 2, 113-125.
23. Dong, Q., Day, K. D., & Collado, C. M. (2008). Overcoming ethnocentrism through developing intercultural communication sensitivity and multiculturalism. *Human Communication*, 11(1), 27-38.
24. Draguns JG. 1980. Disorders of clinical severity. See Triandis & Draguns 1980, pp. 99–174
25. Fabrega H. 1975. The need for an ethnomedical science. *Science* 189:969–75
26. Faulkner, J., Schaller, M., Park, J. H., & Duncan, L. A. (2004). Evolved disease-avoidance mechanisms and contemporary xenophobic attitudes. *Group Processes and Intergroup Relations*, 7, 333-353.
27. Fernandez-Ferrin, R, Calvo-Turrientes, A., Bande, B., Artaraz-Minon, M., & Galan-Ladero, M. M. (2018). The valuation and purchase of food products that combine local, regional and traditional features: The influence of consumer ethnocentrism. *Food Quality and Preference*, 64, 138-147.
28. Fincher, C., Thornhill, R., Murray, D., & Schaller, M. (2008). Pathogen prevalence predicts human cross-cultural variability in individualism /collectivism. *Proceedings: Biological Sciences*, 275, 1279-1285.
29. Gittler, J. B. (1972). Jews as an ethnic minority in the United States. *International Journal of Group Tensions*, 2(4), 4-21.
30. Hammond, R. A., & Axelrod, R. (2006). The evolution of ethnocentrism. *Journal of Conflict Resolution*, 50, 926-936.
31. Hasnain, N. (2007). Does religiousness promote prejudice and ethnocentrism? *Psychological Studies*, 52, 123-125.
32. Hofstede, G. (2007). A European in Asia. *Asian Journal of Social Psychology*, 10, 16-21.
33. Hooghe, M. (2008). Ethnocentrism. In *International encyclopedia of the social sciences*. Philadelphia, PA: Macmillan Reference.
34. Hraba, J. (1972). The doll technique: A measure of racial ethnocentrism? *Social Forces*, 50, 522-527.
35. Hsu, J. L., & Nien, H. (2008). Who are ethnocentric? Examining consumer ethnocentrism in Chinese societies. *Journal of Consumer Behaviour*, 7, 436-447
36. Kimmelmeier, M. (2010). Gender moderates the impact of need for structure on social beliefs: Implications for ethnocentrism and authoritarianism. *International Journal of Psychology*, 45, 202-211.
37. Khan, S. S., & Liu, J. H. (2008). Intergroup attributions and ethnocentrism in the Indian subcontinent: The ultimate attribution error revisited. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39, 16-36.
38. Kleinman A, Eisenberg L, Good B. 1978. Culture, illness, and care: clinical lessons from anthropologic and cross-cultural research. *Ann. Intern. Med.* 88:251–58
39. Kleinman AM. 1977. Depression, somatization and the "New Cross-Cultural Psychiatry." *Soc. Sci. Med.* 11:3–10
40. LeBaron, M. (2003). *Bridging cultural conflicts: A new approach for a changing world*. San Francisco, CA: Wiley.
41. LeVine, R. A. (1982). *Culture, behavior, and personality: An introduction to the comparative study of psychosocial adaptation*. New York, NY: Aldine.
42. LeVine, R. A., & Campbell, D. T. (1972). *Ethnocentrism: Theories of conflict, ethnic attitudes and group behavior*. New York, NY: Wiley.
43. Marsella AJ. 1980. Depressive experience and disorder across cultures. See Triandis & Draguns 1980, pp. 237–89
44. Matsumoto, D., & Juang, L. (2013). *Culture and psychology* (5th ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
45. McCleary, D. F., Quillivan, C. C., Foster, L. N., & Williams, R. L. (2011). Meta-analysis of correlational relationships between perspectives of truth in religion and major psychological constructs. *Psychology of Religion and Spirituality*, 3, 163-180.
46. Meeusen, C., de Vroome, T, & Hooghe, M. (2013). How does education have an impact on ethnocentrism? A structural equation analysis of cognitive, occupational status and network mechanisms. *International Journal of Intercultural Relations*, 37, 507-522.
47. Mosher, D. L., & Scodel, A. (1960). Relationships between ethnocentrism in children and the ethnocentrism and authoritarian rearing practices of their mothers. *Child Development*, 31, 369-376.
48. Mutisya, P. M., & Ross, L. E. (2005). Afrocentricity and racial socialization among African American college students. *Journal of Black Studies*, 35, 235-247
49. Navarrette, C. D., & Fessler, D. M. T. (2006). Disease avoidance and ethnocentrism: The effects of disease vulnerability and disgust sensitivity on intergroup attitudes. *Evolution and Human Behavior*, 27, 270-282. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2005.12.001>
50. Navarrette, C. D., Fessler, D. M. T., & Eng, S. J. (2007). Elevated ethnocentrism in the first trimester of pregnancy. *Evolution and Human Behavior*, 28, 60-65.
51. Neuliep, J. W. (2002). Assessing the reliability and validity of the generalized ethnocentrism scale. *Journal of Intercultural Communication Research*, 31, 201-216.

52. Neuliep, J. W., & McCroskey, J. C. (1997). The development of a U.S. and generalized ethnocentrism scale. *Communication Research Reports*, 14, 385-398.
53. Neuliep, J. W., Chaudoir, M., & McCroskey, J. C. (2001). A cross-cultural comparison of ethnocentrism among Japanese and United States college students. *Communication Research Reports*, 18, 137-146.
54. Neuliep, J. W., Hintz, S. M., & McCroskey, J. C. (2005). The influence of ethnocentrism in organizational contexts: Perceptions of interviewee and managerial attractiveness, credibility, and effectiveness. *Communication Quarterly*, 53, 41-56.
55. Nguyen, T. D., Nguyen, T. T. M., & Barrett, N.J. (2008). Consumer ethnocentrism, cultural sensitivity, and intention to purchase local products—Evidence from Vietnam. *Journal of Consumer Behaviour*, 7, 88-100.
56. Pettijohn, T. E II, & Naples, G. M. (2009). Reducing ethnocentrism in U.S. college students by completing a cross-cultural psychology course. *The Open Social Science Journal*, 2, 1-6.
57. Plant, W. T. (1958a). Changes in ethnocentrism associated with a four-year college education. *Journal of Educational Psychology*, 49, 162-165. <https://doi.org/10.1037/h0041244>
58. Plant, W. T. (1958b). Changes in ethnocentrism associated with a two-year college experience. *Journal of Genetic Psychology*, 92, 189-197.
59. Price, W. E, & Crapo, R. H. (2002). *Cross-cultural perspectives in introductory psychology*. Pacific Grove, CA: Wadsworth.
60. Prothro, E. T. (1952). Ethnocentrism and anti-negro attitudes in the Deep South. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 47, 105-108.
61. Raden, D. (2003). Ingroup bias, classic ethnocentrism, and non-ethnocentrism among American whites. *Political Psychology*, 24, 803-828.
62. Ryan, C. S., & Bogart, L. M. (1997). Development of new group members' in-group and out-group stereotypes: Changes in perceived group variability and ethnocentrism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 719-732.
63. Shuya, P. (2007, November). Intercultural communication apprehension, ethnocentrism and their relationship with gender: A cross-cultural comparison between the US and China. Paper presented at the Annual Convention of the National Communication Association, Chicago, IL.
64. Strickland, B. S. (2000). Misassumptions, misadventures, and the misuse of psychology. *American Psychologist*, 55, 331-338.
65. Sumner, W. G. (1906). *Folkways: A study of the sociological importance of usages, manners, customs, mores, and morals*. New York, NY: Ginn & Co.
66. Taft, R. (1956). Intolerance of ambiguity and ethnocentrism. *Journal of Consulting Psychology*, 20, 153-154.
67. Thayer, B. A. (2004). *Darwin and international relations: On the evolutionary origins of war and ethnic conflict*. Lexington, KY: The University Press of Kentucky.
68. Thomas, D. R. (1975). Authoritarianism, child-rearing practices and ethnocentrism in seven Pacific Islands groups. *International Journal of Psychology*, 10, 235-246.
69. Triandis, H. C. (1994). *Culture and social behavior*. New York, NY: McGraw-Hill.
70. Vida, I. (2008). The role of ethnic affiliation in consumer ethnocentrism. *European Journal of Marketing*, 42, 327-343.
71. Wilson, E. O. (1978). *On human nature*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
72. Zhu, Y., Zhang, L., Fan, J., & Han, S. (2007). Neural basis of cultural influence on selfrepresentation. *Neuroimage*, 34, 1310-1316.